

ЗЕРБИНО

Дмитро Деонисович

ЗЕРБИНО Дмитро Деонисович (10.03.1926, Луганськ) — професор, завідувач кафедри патологічної анатомії з курсом судової медицини (1966-2000), директор Інституту клінічної патології (від 1996).

Закінчив медичний факультет Чернівецького медичного інституту (1950).

Працював: старший лаборант (1950-53), асистент (1953-57) кафедри топографічної анатомії; асистент (1957-62), доцент (1962-65), професор (1965-66) кафедри патологічної анатомії Чернівецького медичного інституту; завідувач кафедри патологічної анатомії (1966-2000), директор Інституту клінічної патології (від 1996) Львівського медичного університету.

Кандидат медичних наук (1956), доцент (1964), доктор медичних наук (1966), професор (1967). Заслужений діяч науки і техніки (1988), член-кореспондент НАН (1991), дійсний член АМН України (2002). Лауреат Державної премії України (2002). Заслужений професор ЛНМУ (2006).

Напрями наукових досліджень: патоморфологія лімфатичної системи; васкуліти, ангіопатії, патологія мікроциркуляції; хімічні хвороби, екологічна патологія; філософія науки; опрацював патоморфологію слоновості, зміни лімфатичної системи при хронічній нестачі кровообігу, злоякісних пухлинах у людей похилого віку, запропонував теорію нестачі лімфообігу; сформулював концепцію ролі екологічних чинників (ксенобіотиків) в етіології низки набутих неатеросклеротичних уражень кровоносних судин; за цикл праць “Важкі метали як небезпечні для людини забруднювачі довкілля в Україні: медико-екологічні дослідження, обґрунтування та досвід впровадження профілактичних засобів” нагороджений державною премією України в галузі науки і техніки (2002).

Автор близько 500 наукових і навчально-методичних праць, серед них 8 монографій, атлас, 6 авторських свідоцтв на винаходи.

Підготував 53 кандидати, 17 докторів наук.

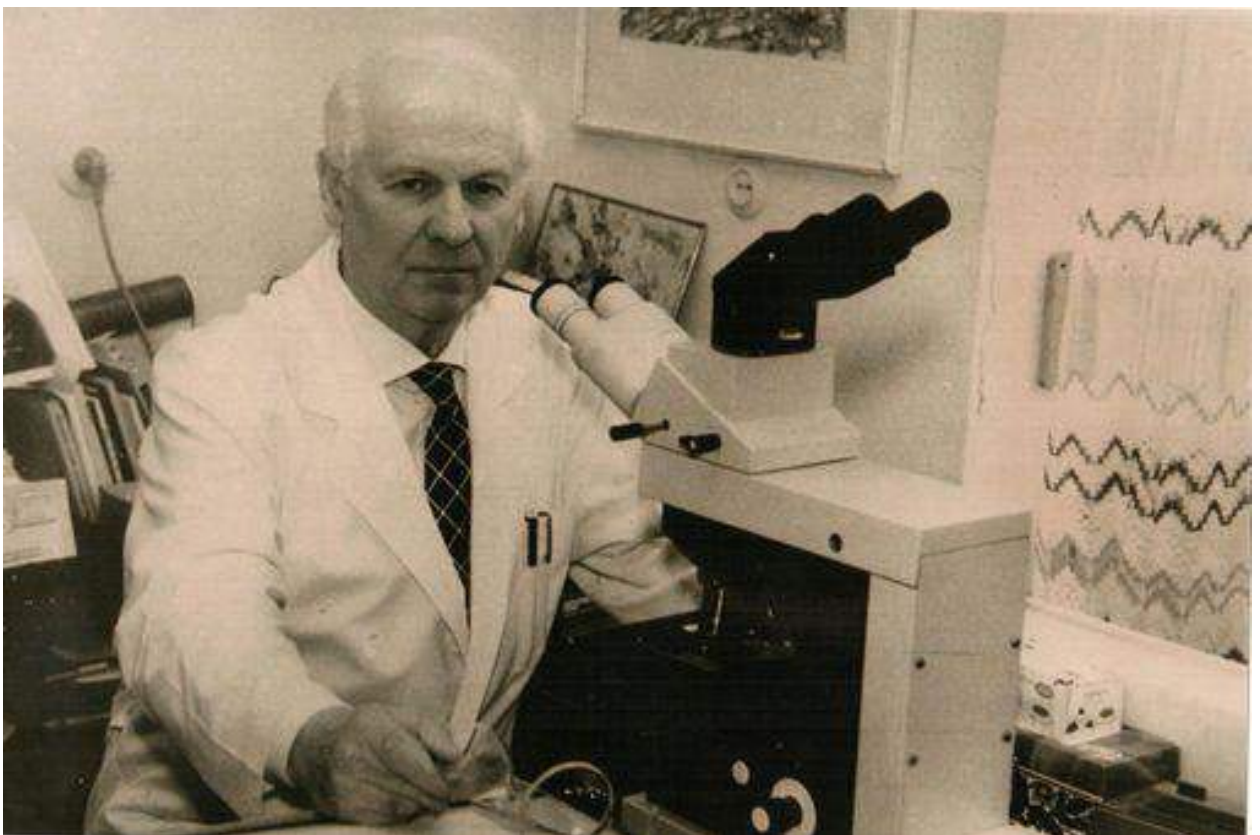
Основні праці: Внутриорганный лимфатическая система яичка, придатка, оболочек и семенного канатика (канд. дис.). Чернівці, 1956; Патологическая анатомия и патогенез некоторых видов недостаточности лимфообращения (докт. дис.). Львів, 1965; Общая патология лимфатической системы (монографія). Київ, Здоров'я, 1974; Васкулиты и ангиопатии (монографія). Київ, Здоров'я, 1977; Диссеминированное внутрисосудистое свертывание крови (монографія). Москва, Медицина, 1989 (співавт.); Антропогенные экологические катастрофы (монографія). Київ, Наукова думка, 1991; Научная школа как феномен (монографія). Київ, Наукова думка, 1994; Чернівецька хімічна хвороба: нове екологічне захворювання? (монографія). Львів, Місіонер, 1998 (співавт.); Наукова школа: лідер і учні (монографія). Львів, Євросвіт, 2001; Хвороби нирок. Атлас макропатології та мікропатології. Львів, Наутілус, 2003 (співавт.); Екологічні катастрофи в світі та в Україні. Львів, БаК, 2005 (співавт.).

Ім'я цієї людини викликає у співрозмовників почуття шанобливості, поваги й щирого захоплення. Гадаю, коротко визначити сутність ученого світового масштабу, педагога, родоначальника наукової школи, публіциста і громадського діяча можна ось такою лапідарною формулою: феєричний талант науковця плюс працездатність шахтаря у вибої. Це - академік Дмитро Деонисович Зербіно, директор Інституту клінічної патології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького.

Нещодавно і Дмитро Денисович, і очолюваний ним інститут відзначили свої ювілеї. За десятиліття роботи відновленого Інституту клінічної патології (створеного 1896 року) зроблено справді чимало. Основні напрями його діяльності: практична (діагностична), навчальна робота та наукові дослідження.

Упродовж останніх чотирьох десятиліть на кафедрі патологічної анатомії та в інституті сформувалась відома в науковому світі школа патологоанатомів. Лише під орудою Д. Д. Зербіно захищено 70 дисертацій, із них - 16 докторських. Нині активною дослідницькою роботою займаються два десятки науковців, і це не тільки співробітники інституту, але й представники інших закладів, зокрема, Києва, Івано-Франківська, Німеччини. Наголосимо, що десятків учнів Дмитра Деонисовича працюють за кордоном - у США, Канаді, Німеччині, Ізраїлі.

Власне, про незвичайну, ба більше, унікальну постать у сучасній методичній науці, про життя і творчість цієї людини я і хочу розповісти читачеві.

Учений-фізик зі США Евершемен підбив підсумки витрат часу 60-літнього науковця-сучасника. Виявилось, що ВЛАСНЕ НАУЦІ учений віддає лишень 0,25 відсотка відведеного йому природного часу. Але ж поряд жили й живуть люди, які все життя роблять САМЕ ТЕ, ЩО ТРЕБА! Скажімо, відомий у минулому науковець, професор Павло Любищев упродовж життя складав щоденний графік і виконував його до хвилини. А композитор Рейнгольд Глієр з математичною точністю вираховував, скільки часу знадобиться йому для написання музики до балету "Червоний мак"; або - коли почне й завершить Концерт для голосу з оркестром. Скрупульозна точність й пунктуальність притаманні і Дмитрові Деонисовичу Зербіно, нащадкові легендарної Еллади, який, проте, все життя віддав українській землі.

Абсолютно несподіваний пласт зовсім інших зацікавлень Д. Д. Зербіно: "Вихідці з України - діячі зарубіжної культури", "Талановитий, але невідомий поет", "Париж: літературне життя за 50 років". Діапазон, погодьтеся, вражас: від васкулітів та ангіопатій - до історії паризьких письменницьких гольфстрімів. Та ще й, вибачайте, за півстоліття (не менше й не більше)

Закінчивши Чернівецький медінститут, Д. Зербіно почав працювати в ньому ж спочатку старшим лаборантом, а згодом - асистентом, доцентом, професором кафедри патологічної анатомії. Дослідницька діяльність дозволила Д. Зербіно дійти крамольного на ті часи висновку: "Людина, скільки б не було їй років, далека від старості доти, допоки пружні її лімфатичні капіляри!" Результати його роботи викладені у фундаментальній праці "Загальна патологія лімфатичної системи", в монографії з кардіології, у Великій медичній енциклопедії, в численних статтях, доповідях, повідомленнях. Д. Д. Зербіно має сім

зареєстрованих винаходів, в основному, з лімнології. Загалом тільки з патології лімфатичної системи під керівництвом Д. Д. Зербіно виконано 23 дисертації, серед них - п'ять докторських.

Із середини 60-х років Дмитро Деонисович починає завідувати кафедрою патологічної анатомії нинішнього Національного медичного університету імені Данила Галицького. Перші кроки нового керівника засвідчили, що на кафедру прийшов новатор науки: були організовані науково-дослідні лабораторії - гістологічна, електронно-мікроскопічна та лабораторія серцево-судинної патології. Головним же напрямом досліджень ученого стала патологія судинної системи, включаючи й лімфатичну систему.

Мало хто з науковців прослідкував шляхопроводи лімфи від початку до кінця, а також проблеми гемомікроциркуляції. Д. Д. Зербіно вдалося створити колектив однодумців, до якого, зокрема, увійшли Ю. Бісярін, А. Гавриш, В. Олефір. Їхня робота увінчалася успіхом: таємниця природи завдяки цим ученим таємницею вже не була.

Інколи здається, що мозок Дмитра Деонисовича - то система для безперервного генерування ідей. Де б він не з'явився, одразу ж створюється непомітне для стороннього ока силове поле притягання; де Дмитро Деонисович - там, як правило, дискусія, зіткнення думок, концепцій, протилежних ідей. І це не просто дискусія заради дискусії: йде своєрідний, як це називають західні вчені, - БРЕЙНСТОРМІНГ, тобто МОЗКОВИЙ ШТУРМ, в результаті якого раз у раз викрешуються несподівані думки, виникають нетрадиційні підходи до відомих, здавалось би, ustalених істин. А звідси - особливий творчий потяг до професора студентів-старшокурсників та молодих науковців.

Дмитро Деонисович переконаний, що одне з найголовніших завдань патологоанатома - якнайширша допомога клініцистам, - біопсія, тобто прижиттєва діагностика; і разом з тим створення науково-теоретичного базису для практичної медицини. З ініціативи Д. Д. Зербіно, співробітниці Н. Доценко та С. Ямпольська ще 35 років тому здійснили наукове дослідження випадків важкої недуги атеросклероз та її ускладнення, зафіксовані впродовж півстоліття. Їхні висновки виявилися невтішними, особливо для керівників, причетних до соціально-господарської сфери...

Одним із перших у нашій науці Д. Д. Зербіно розпочав вивчення ультраструктурної патології лімфатичних та кровоносних капілярів і опублікував понад 40 робіт з електронної мікроскопії мікроциркулярних шляхів. Свого часу на пропозицію ученого розпочався (за допомогою ЕОМ) аналіз матеріалів патологоанатомічних служб і обробка кафедрального архіву за 90 років.

Отож кафедра патологічної анатомії Львівського медуніверситету під орудою академіка

Д. Д. Зербіно перетворилася на потужний науковий, прозекторський і навчально-методичний центр західноукраїнського регіону. Сюди приїжджали вчитися молоді науковці з багатьох регіонів СНД. На запрошення польської Академії наук професор Зербіно працював у Варшаві в Інституті експериментальної хірургії АН. Згодом у наукову термінологію польських

медиків увійшов термін - "дослідження судин по Зербіно". Дмитро Деонисович - творець нового напрямку в патологічній анатомії: патоморфології лімфатичної системи. Саме завдяки новітньому способу електронно-мікроскопічного дослідження патології судин вдалося виявити такі своєрідні мікроструктурні явища, як феномен резорбції (тобто - всмоктування) зруйнованих клітин.

Досягнення львів'ян набули європейського резонансу: ними зацікавилися в Брюсселі і Празі, в Берліні і Будапешті, Відні і Таллінні.

Упродовж останнього часу в дослідницькій роботі вченого викристалізувався новий науковий напрям - екологічна патологія людини. І сам термін, і робоча класифікація вказаної патології належать Д. Д. Зербіно. Цій темі присвячені три його книги "Антропогенні екологічні катастрофи" (1991 рік), "Чернівецька хімічна хвороба: нове екологічне захворювання?" (1998 рік) та остання - "Екологічні катастрофи в світі і в Україні" (2006 рік) (співавтор - професор М. Гжегоцький).

Про ці нові виклики часу говорив на 38-й Пагоуській конференції американський біофізик Ірвінг Мінтзер. Окрім кліматологічних драм, на здоров'я людства падають нищівні й безпощадні удари, технічні і технологічні впливи, тобто антропогенний екологічний пресинг. Отже, американський біофізик дійшов тих же висновків, які ще кілька років тому зробив львівський учений Д. Д. Зербіно. Тієї ж думки дотримується й інший науковець, академік М. О. Плате. Як бачимо, дослідження львівського вченого цілком йдуть у контексті світової наукової думки.

Професор Зербіно завантажений по самісіньку, як мовиться, зав'язку. Врешті, судить самі. Донедавна він був членом Наукової ради з морфології людини АМН, є членом проблемної комісії "Патологічна анатомія і патогенез найважливіших захворювань людини", експерт ВАКУ. А ще Д. Д. Зербіно академік Академії медичних наук України, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Української екологічної академії, член міжнародної Академії патології (США), заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії України.

Було б упущенням, коли б я, бодай побіжно, не розповів про Дмитра Деонисовича як про популяризатора науки. Ось назви лише деяких його публікацій: "Екологія і мозок", "Львівська школа клінічних патологів", "Вітольд Новицький - видатний учений", "Створімо у Львові медичне містечко!", "Національна еліта й інтелектуальний потенціал України", "Бути господарем на Землі", "Відтік мізків", "Інтелекту стає все менше?", "Наукова школа - як спонтанний феномен".

І ось на тому тлі - абсолютно несподіваний пласт зовсім інших зацікавлень: "Вихідці з України - діячі зарубіжної культури", "Талановитий, але невідомий поет", "Париж: літературне життя за 50 років".

Діапазон, погодьтеся, вражає: від васкулітів та ангіопатій - до історії паризьких письменницьких гольфстрімів. Та ще й, вибачайте, за півстоліття (не менше й не більше).

І невідомо, яких ще творчих сюрпризів слід очікувати від цієї невгамовної людини.

Нині в планах Дмитра Деонисовича кілька проектів. Перший і найбільший з них - розширення і поглиблення досліджень з його теорії про вплив ксенобіотиків на судинну систему людини.

Другий - вивчення патології найбільшої судини - аорти, третій проект - дослідження екологічної патології та екологічних хвороб. Четвертий, початий великою публікацією про туберкульоз, нині розширюється, зважаючи на асоціацію цього захворювання із проблемою ВІЧ-інфекції та СНІДу. І врешті п'ятий проект провадиться під керівництвом Д. Д. Зербіно і доктора медичних наук А. Зіменковського. Це вивчення побічної дії ліків, особливо фатальних спостережень.

У всі часи дебатовалося питання - що таке щастя і кого вважати щасливою людиною? Я думаю, щаслива та людина, яка, незважаючи на життєві труднощі, спромоглася реалізувати можливості, закладені в неї матір'ю-природою. Тож, виходячи з того, скільки вже встиг зробити Дмитро Деонисович Зербіно і скільки ще зробить, - він щаслива людина.

Мабуть, і Д. Д. Зербіно, й інші щасливі люди могли обрати якийсь інший життєвий шлях і, можливо, домоглися б на ньому певних здобутків, та, я певен, їм би не вдалося так повно, глибоко й радісно виявити свою людську сутність, перелити її у красиві і розумні справи.

А як потрібні нашій добі саме такі лідери! Сотні, тисячі Амосових, Зербіно, Сухомлинських, які б своєю пристрасстю, талантом, шаленою жертовністю, врешті, відданістю обраній справі - були б двигунами, генераторами руху нашого суспільства. Й, вочевидь, буде цілком доречно повторити в унісон із мудрим представником красного письменства: нехай же не гасне світ науки.

Використані матеріали:

Учені вузів Української РСР. Київ, КДУ, 1968: 175; Men of Achievement. Intl Biogr Centre 1984, V. 10: 853; Acta Med Leopold 1995, № 2-3:108; Журн АМН України 1996 № 1: 173-174; Арх Пат 1996, № 1: 79-80; Лік справа 1996, № 1-2: 93-94; Хто є хто в охороні здоров'я і медицині України. Київ, Медінформатика, 1997: 68-69; Грабовський В. Дослідження як життя. Львів, Меценат, 2001; Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького: довідник 2004. Львів, Наутілус, 2004: 39-42, 186-188; Ганіткевич Я. Історія української медицини в датах і іменах. Львів, НТШ, 2004: 180, 298; Acta Med Leopold 2006, 12(1): 213-214; Серце і судини 2006, № 1: 5-6; Патологія 2006, № 2: 5; Укр Кардіол Журн 2006, № 2: 133-134; Журнал АМН України 2006, № 3: 199-200; Вісник НАН України 2006, № 3: 105-106; Арх Пат 2006, № 4: 63-64; Енциклопедія Львова. Львів, Літопис, 2008, Т.2: 457-458; ЛНМУ: довідник 2009. Львів, Наутілус, 2009: 56-60; Енциклопедія Львова. Львів, Літопис, 2008, Т. 2: 457-458; ЛНМУ: довідник 2009. Львів, Наутілус. 2009: 56-60; <http://www.lvivpost.net/zdorovya/n/1980>